Stefan Broms, amatörbyggare sedan knappt tre år, grovhyvlar en "strip" till ett nytt splitcane-spö i sin specialbeställda, ställbara metalljigg.

Resultatet av amatörens möda. De två färdiga spöna är Stefan Broms' allra första, från 1976, en 8-fotare för lina 6, byggd i ett egenhändigt konstruerat hyvelblock av ek, och en Garrison-taperad 9 1/2-fotare för lina 8, ett lätt laxspö.

Ett av Stefan Broms' spön i närbild, en 9 1/2-fotare för lina 8, efter Garrisons modell. Den handkluvna bambun ger raka fibrer genom hela klingan, vilket ger spöna ökad spänst och livslängd.

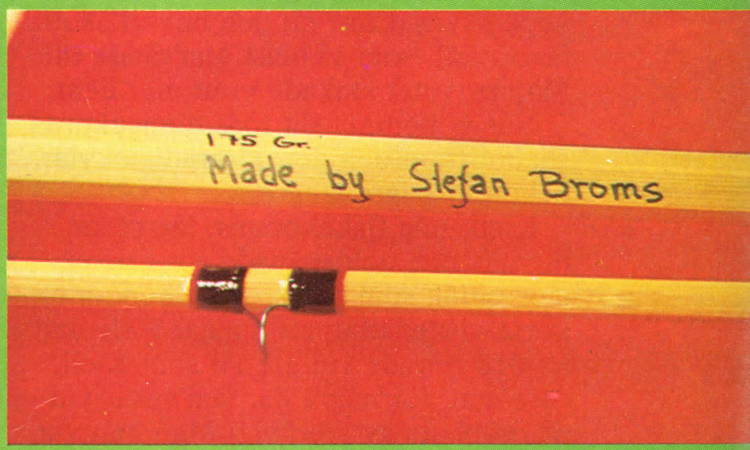

Bli din egen "rodmaker"

BENGT ÖSTE, text
BENGT OLSON, bild

Allt fler flugfiskare börjar bygga sina spön själva, i splitcane. Nu finns det bambu och specialverktyg, och sedan mästaren Everett Garrison avslöjat alla sina hemligheter kan även nybörjaren bygga sig ett spö som är bättre än de bästa som finns till salu!

□ Någonting oväntat håller på att hända i det eviga tall- och gransusets Sverige: vi är på väg att få en egen bambukultur.

Bara för några år sedan var det bara enstaka, fingerfärdiga särlingar, som vågade sig på att försöka bygga egna spön av tändstickstunna, trekantiga ribbor från *Aundinaria amabilis*, det märkliga, kinesiska gräs som av kännarna kallas Tonkin Cane och av alla andra bambu.

Men särlingarna lyckades utomordentligt väl, många av dem. Kunskapen spred sig och vi andra, som under tiden resignerat börjat acceptera att konsten att bygga splitcanespön tillhörde en förgången tid, lyfte förvånade våra näsor ur glas- och kolfiberspökatalogerna och ställde frågan: kanske är det inte så svårt, trots allt?

Nej, det är det inte. Några av oss ställde ännu en fråga: kanske kan *jag* bygga ett splitcanespö själv?

Det finns bara ett sätt att finna ett svar på den frågan, och det är att försöka. Jodå, var svaret, det går – med tålamod, handledning och riktiga verktyg. Allt fler lyckades, och lyckades allt bättre, och i dag finns en snabbt växande skara svenska ''rodmakers'', de flesta unga och alla entusiastiska.

Mästarens hemligheter

Det är framför allt tre faktorer som satt fart på den här utvecklingen:

För det första: bra splitcane-spön – och det är flugspön det handlar om; i allt annat fiske har glaset och kolfibern definitivt slagit ut bambun, enbart inom flugfisket, eller rättare en del av det, är splitcane fortfarande ett överlägset material – har blivit allt svårare att få tag på. Flugspön av kvalitet, vill säga, eftersom även gamla pålitliga brittiska, franska och amerikanska märken på senare år ersatt kniven med cirkelsågen för att rationalisera produktionen. Med kraftigt försämrad kvalitet som följd.

Sågad bambu blir aldrig lika hållbar som kluven, och samtidigt som spöna blev sämre steg priserna på dem kraftigt.

För det andra: själva råvaran, den kinesiska bambun, finns i dag att få för vem som helst. För några år sedan var det ont om varan, och de som hade ett lager höll hårt om dyrgriparna. Men det politiska ''tövädret'', och kinesernas nyväckta intresse för utrikeshandel har medfört att bambustockar nu finns att köpa, även i Sverige.

För det tredje: konsten att bygga splitcane-spön är inte längre en svartsjukt bevakad hemlighet. De gamla spöbyggarna låste noga om sig när en kollega kom på besök; de hade alla sina knep med hyvling, härdning, limning och lackning, och de avslöjade dom inte. År 1964 kom dansken Henrik Bech med sin bok ''Sådan vælger och bygger man fiskestænger'', men det var först för knappt två år sedan som det lossnade på allvar, med ''A Master's Guide to Building a Bamboo Fly Rod'' – ''En mästares handledning i konsten att bygga ett flugspö av bambu''.

Den är skriven av den spöbyggare, som av många anses vara världens främste, Everett Garrison, vars spön, när ett sådant någon gång finns på marknaden, i dag kostar från 5–6 000 kronor och uppåt . .

Garrison-spön finns alltså knappast att få tag på, i original. Men i boken står allt, in i minsta detalj, om hur han byggde dem och hur han beräknade den tapering som gav dem deras aktion – amatören kan alltså inte bara ''planka'' Garrisons egna spön utan också, med utgångspunkt från längd, linvikt och fiskemetod, finna de formler som ger exakta mått på de trekantiga bamburibbor som ska bli klingorna.

Svensk veteran ger råd

Den boken blev startskottet för de svenska amtörbyggare, som dittills tvekat. En och annan hade, som sagt, börjat redan innan den boken kom och trevat sig fram med hjälp av Henrik Bech eller, oftare, genom allt fler, allt längre och alltmer frågespäckade telefonsamtal till Kenneth Boström i Älmhult, Sveriges främste amatörbyggare, vars spön vid det laget började dyka upp runt om i landet och väckte uppmärksamhet genom sin överlägsna kvalitet.

Everett Garrisons bok snarare ökade än lättade på trycket mot den boströmska hemtelefonen. Men nu har Kenneth Boström själv, för att ytterligare hjälpa de svenska spöbyggaramatörerna på traven, samlat sina råd i en liten skrift – se separat artikel här intill – med titeln ''Bygg i bambu'', där han förutom alla de råvaror som behövs för splitcane-spöbygge också erbjuder sig själv som instruktör, och ger andra amatörbyggare tillgång till hans härdningsugn.

Nå, kan då vem som helst av oss därmed sätta igång med att bygga ett flugspö – och klara av det? Svaret är faktiskt: jodå, med övning och tålamod kan vi alla, om vi är beredda at satsa en slant och ett stort antal fritidstimmar, bygga oss ett spö att fiska fluga med – ett spö som i de allra flesta fall är bättre än även de dyraste spön från de finaste firmor som finns till salu i redskapaffärerna och hos postorderfirmorna!

Det finns i dag tillräckligt många som försökt, och lyckats, för att det påståendet ska hålla. En av dem heter Stefan Broms, en ung flugfiskeentusiast – de flesta amatörspöbyggarna är unga, men det finns undantag och det

finns också de som börjar sin flugfiskebana med att bygga sig ett spö – som vid det här laget har snart tre års erfarenhet av spöbygge.

Brunner förebild

När han började, fanns ännu inte Garrisons bok. Men han hade Henrik Bechs, och Stefan gjorde själv ett hyvelblock av ek, köpte bambu från en postorderfirma och satte igång. Förebilden var ett spö av den österrikiske spöbyggaren Brunner, en 8-fotare. Stefan ville ha ett något kraftigare spö och ''lade på'' 1,3 mm på klingorna.

Det blev ett spö, så småningom.

– Underdelen blev OK, berättar Stefan. Men toppdelen fick jag ta upp efter limningen – jag hade inte klart för mig att ribborna inte kunde vara *exakt* 60 grader, då syns limfogarna.

Det blev ett spö, som sagt, ett utmärkt spö, som Stefan fångat mycket fisk med. Men aktionen blev inte den han väntat sig. Den blev annorlunda än Brunnerspöts; härdning av bambun hade Bech inte skrivit något om, och Stefan visste inte hur det gick till . . .

Stefan byggde ytterligare två spön i sin träjigg. Sedan kom Garrisons bok, och Stefan beslöt att skaffa sig en ställbar metalljigg. Det tog sin tid att få den klar, han fick vänta ett halvt år, och det blev en stor investering, 1 800 kronor.

Men metalljiggen innebar ett stort steg framåt och Stefan vågade sig på mer avancerade spöbyggen – på hans vägg i Sundbyberg hänger t ex ett spö på 6 fot 9 tum för en lina nr 3, en verklig lättviktare. Ytterligare ett ''finlirarspö'', 7 fot 9 tum för lina 4, har han byggt åt en fiskebroder, och ett lätt havsörings- och laxspö, 9 fot 6 tum för lina 8, för den egna arsenalen. Klara att montera är just nu ytterligare två spön, ett 7 fot 9 tum för lina 4 och ett 8 fot 5 tum för lina 5.

Hobbyn och investeringarna har gett honom utdelning, med andra ord. Grovjobbet gör han i en källarlokal, och finputsningen hemma i lägenheten. Nästa steg är ännu en jigg, och Stefan planerar att bygga en egen härdningsugn.

Idealisk laghobby

Stefan tar god tid på sig, och han är noga med detaljerna. Hur lång tid tar det då att bygga ett spö? 80 timmar, säger Stefan, efter en stunds funderande – amatören, som bygger spön för det egna fisket och till en eller annan fiskebroder, räknar inte arbetstimmarna.

Stefan började, som så många andra, ensam. Men nu har andra entusiaster sällat sig till honom, och tillsammans har de köpt mer bambu och planerar att utvidga hobbyverksamheten. Även det är, som Stefans övriga erfarenheter, typiskt: amatörspöbygge kräver en hobbylokal och det kräver också en investering på några tusenlappar i verktyg och annan utrustning.

Sådant är lättare att klara om man är flera. Spöbygge är en spännande laghobby, en ny giv för landets flugfiskeklubbar. Fler och fler försöker, och lyckas. ■

Råd till spöbyggare

□ ''Bygg i bambu'' heter den lilla katalog – 14 sidor – som Kenneth Boström, Sveriges mest erfarne, nu verksamme splitcane-spöbyggare, har sammanställt, till spöbyggaramatörens hjälp.

Den innehåller all den utrustning den enskilde amatören, spöbyggarlagen eller klubbarna behöver: hyvelformar (jiggar, i både trä och metall), arbetsblock, limningsmaskin, hyvlar, huggjärn, knivar, mikrometer, djupindikatorklocka, sickelblad, spritlampa (för rätning), bambu (i två kvaliteter), lack och lim, direktimporterad kork, rullfästen, spööglor och Boströms egna, specialtillverkade nickelsilverholkar, plus en sida med råd om hur man monterar dem.

Katalogen, och alla verktygen m m, plus Everett Garrisons bok om spöbygge, kan skickas efter från Scandinavian Fly-Fishing, Kenneth Boström, Västra Ringvägen 31, 343 00 Älmhult, tel 0476/124 65 eller 121 41. Katalogen fås mot 3 kr i frimärken. Garrisons bok kostar 175:

Kenneth Boström erbjuder också sin egen erfarenhet – han har, vid det här laget, byggt över 100 spön – som instruktör vid veckoslutskurser i klubbar och föreningar, och han ställer sin specialkonstruerade härdningsugn till amatörbyggarnas förfogande. Att härda bambun över öppen låga, som de gamla mästarna gjorde, fordrar nämligen lång erfarenhet för att ge bra resultat, och är inte något som nybörjaren bör försöka . . .